

Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Stedelijk Beleid Vergadering van 17/06/2003

Vraag om uitleg van de heer Patrick Hostekint tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de aanwezigheid van religieuze symbolen in OCMW-ziekenhuizen

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Hostekint tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken, over de aanwezigheid van religieuze symbolen in OCMW-ziekenhuizen.

De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zou deze vraag om uitleg in alle sereniteit willen stellen. Ik weet immers dat die op het eerste gezicht geïnterpreteerd kan worden als de zoveelste beeldenstorm van een niet-katholiek tegenover het katholiek geloof en zijn symbolen.

Niets is echter minder waar. Ik ben weliswaar niet-militant vrijzinnig, maar heb wel een katholieke opvoeding genoten. Inderdaad, ik kom uit een socialistisch en katholiek gezin en mijn hoogbejaarde moeder die nog leeft, is een diepgelovige vrouw waarvoor ik alle eerbied heb. Ik ben gedoopt, heb mijn eerste en mijn plechtige communie gedaan en heb tot mijn achttiende levensjaar katholieke godsdienst gevolgd in het toenmalige rijksonderwijs. Op mijn achttiende heb ik dan een eigen keuze gemaakt.

Over deze katholieke opvoeding heb ik eigenlijk nooit spijt gehad. Ik ben immers van mening dat deze opvoeding heeft bijgedragen tot een verrijking van mijn persoonlijkheid. Het enige wat ik vandaag vraag, en ik denk niet dat dit te veel gevraagd is, is dat men respect zou opbrengen voor mijn filosofische overtuiging, zoals ik respect opbreng voor iemand met een andere geloofsovertuiging.

Ik weet ook dat we in België in een katholiek land leven. Dat is gedurende eeuwen zo gegroeid. Katholieke symbolen zijn dan ook in overvloed in onze samenleving aanwezig. Vaak hebben ze een cultuurhistorische waarde en maken ze deel uit van ons cultureel erfgoed. U zult me dan ook nooit horen zeggen dat een eeuwenoud kruisbeeld dat perfect is geïntegreerd in een historisch stads- of gemeentehuis, moet worden verwijderd.

Er zijn echter gevallen waarin de aanwezigheid van religieuze symbolen vragen oproept. Dit is bijvoorbeeld het geval in openbare ziekenhuizen, beheerd door een OCMW, die omwille van hun openbaar karakter zich zouden moeten houden tot pluralisme, net zoals dit vandaag het geval is in het gemeenschapsonderwijs.

Patienten maken vaak emotionele momenten door. Het kan daarbij hinderlijk of pijnlijk zijn als ze dan geconfronteerd worden met religieuze symbolen van één geloofsovertuiging, in casu de katholieke, die niet de hunne is. Ik heb dit persoonlijk ervaren toen ik enkele maanden geleden gedurende een paar weken werd opgenomen in het OCMW-ziekenhuis van Roeselare dat, tussen haakjes, op medisch gebied een voortreffelijk ziekenhuis is. Op alle mogelijke plaatsen in dat ziekenhuis zijn kruisbeelden opgehangen : in de kamers, in de operatiekwartieren, in de cafetaria, in de ontvangstruimten, enzovoort. Hoewel ik van nature bijzonder verdraagzaam ben, heeft me dat uitermate gestoord. Ik kan men daarbij goed in de plaats stellen van zoveel andere patienten die niet de katholieke godsdienst belijden.

Mijnheer de minister, bestaat er een wettelijke basis voor de aanwezigheid van religieuze symbolen in openbare gebouwen, in casu OCMW-ziekenhuizen? Ik vraag dit ook voor bijvoorbeeld de OCMW-rusthuizen in Roeselare. Bestaan er dienaangaande richtlijnen?

Kan het dat in een OCMW-ziekenhuis de symbolen van één religieuze gemeenschap worden opgehangen? Is dit geen schending van het grondwettelijk beginsel tot non-discriminatie?

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, collega's, de vraagsteller heeft zich in zijn inleiding met een zekere schroom bijna geexcuseerd voor het stellen van zijn vraag. Hij hoeft zich daar helemaal niet voor te verontschuldigen, en die schroom hoeft er echt niet te zijn. Het is mijns inziens een normale, behoorlijke en gewettigde vraag die op geen enkele wijze het samenlevingspatroon of wat dan ook stoort. Ik kan heel zeker begrip opbrengen voor de fijngevoeligheid waarmee de vraagsteller zijn vraag heeft ingeleid om ervoor te zorgen dat daaromtrent geen misverstanden zouden ontstaan.

Op de vraag of er een wettelijke basis bestaat met betrekking tot de aanwezigheid van religieuze symbolen in openbare gebouwen en meer in het bijzonder in de OCMW-ziekenhuizen of -rusthuizen moet ik ontkennend antwoorden. Dienaangaande zijn er geen richtlijnen. Wel geldt inzake openbare gebouwen het algemeen beginsel dat de inrichting op een zodanige manier moet gebeuren dat er geen discriminatie op grond van een levensbeschouwing of van een religieuze of filosofische overtuiging uit kan worden afgeleid. Openbare besturen moeten een neutrale houding aannemen ten aanzien van de gebruikers van deze gebouwen en van alle burgers. De toepassing van dit algemeen principe is echter niet zo eenvoudig.

Mijnheer Hostekint, u hebt gezegd dat we in een katholiek land leven. Ik ben het daar niet mee eens. We leven in een land waar nog een groot aantal katholieke vormelijkheden aanwezig zijn. Zo'n 30 jaar geleden konden we wel spreken van een 'katholiek land', maar de wijze waarop mensen nu kijken naar de verschillende religies is helemaal anders dan toen u en ik onze opvoeding genoten.

Het is niet altijd eenvoudig om de strikte scheidingslijnen te trekken tussen wat al dan niet aanvaardbaar is. U haalt zelf aan dat een aantal stukken in openbare gebouwen tot het decorum behoren. Ik bedoel dit niet oneerbiedig. Dit decorum bepaalt soms mee de luister, de uiterlijkheden en vormelijkheden zonder dat het stuk nog de geestelijke ruimte vult. Er is dus een verschil tussen de aanwezigheid van religieuze symbolen in het geheel van de materiele ruimte, waarmee ze het decorum invullen, en het feit dat geestelijke symbolen de spirituele - excuseer me voor de uitdrukking - ruimte vullen. De zaak ligt dan immers anders.

Ik wil het probleem zo genuanceerd mogelijk benaderen. Indien uit de symboliek blijkt dat de ruimte een religieuze inhoud zou hebben gekregen voor iedereen die er binnenkomt, dan kan dit voor mij niet. Indien het echter om traditie of decorum gaat, dan is mijn oordeel vrij mild. In de meeste steden en gemeenten is dit ook het geval.

In openbare gebouwen, ook in ziekenhuizen, zijn er soms kunstvoorwerpen of stukken uit de culturele sfeer aanwezig die storend kunnen overkomen. Andere voorwerpen, hoewel niet waardevol, staan of hangen reeds zo lang in gebouwen dat ze er deel van uitmaken. In die gevallen pleit ik voor een open houding.

Het is de verantwoordelijkheid van de beheerders van openbare gebouwen om op een verstandige wijze te oordelen. Daarbij moet uiteraard ieders overtuiging worden gerespecteerd. Of aanwezige symbolen al dan niet als storend moeten worden

beschouwd, moet worden bepaald na het afwegen van een aantal gevoeligheden. Het lijkt me niet mogelijk noch aangewezen om vanuit het centrale niveau strakke krijtlijnen uit te tekenen en te bepalen wat aanvaardbaar is. Ik wil me niet gedragen als een Jozef II.

Als het om vormelijkheden gaat, heb ik er geen enkel probleem mee. Als ze echter in erg grote mate aanwezig zijn, dan gaat het niet meer om zuivere vormelijkheden. Indien in een OCMW-ziekenhuis elke ruimte de handtekening zou krijgen van een geloofsovertuiging, dan moet de plaatselijke overheid zich daarover uitspreken en zeggen dat dit niet kan. De symbolen moeten steeds met enige schroom worden geplaatst. Het kan dus niet dat deze symboliek stelselmatig wordt ingebracht op eender welke plaats. Ik heb het dan niet over bestaande toestanden. Als die een jarenlange traditie hebben, dan moet er decent mee worden omgegaan, maar dat betekent niet dat ze obsessief moeten worden bestendig of vervangen.

U begrijpt dat daarbij veel wijsheid welkom is, en dat alleen die fatsoenlijke oplossingen kan brengen. Geleidelijk aan moet iedereen zich kunnen thuis voelen in de publieke ruimten, zonder gevoel van opdringerigheid en zonder het idee dat de ruimte niet objectief en neutraal is.

De voorzitter : De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de minister, u hebt het gemerkt, ik heb mijn vraag met de nodige schroom gesteld om niet de indruk te wekken dat ik iets heb tegen het katholieke geloof. Dat is niet zo, ik heb daar respect voor. Ik verwacht ook van anderen eerbied voor diverse overtuigingen.

U hebt net als ik een onderscheid gemaakt tussen beelden als symbool van een geloof en beelden of voorwerpen die tot het decor behoren. Een eeuwenoud kruisbeeld bijvoorbeeld is geïncorporeerd in het gebouw. Daar heb ik geen probleem mee.

Ik had het over het OCMW van Roeselare. Dat is geen alleenstaand geval. U weet dat de meeste Vlaamse OCMW-ziekenhuizen dezelfde politiek voeren. Ze zijn immers gegroeid uit kloostergemeenschappen. Wat me vooral tegen de borst stuit, is de ongevraagde uitnodiging tot gebedsmomenten en/of de eucharistieviering via de intercom. Dat kan niet. Iemand met een andere overtuiging wil niet verschillende keren per dag worden geconfronteerd met dergelijke uitnodigingen.

U wilt geen richtlijnen uitvaardigen. Er zijn vijf of zes erkende erediensten in ons land. Het eenvoudigste zou zijn om in de kamers en op de gangen alle symbolen te verwijderen, of ze daar alleen te hangen op vraag van de patient. Uiteraard heb ik het niet over de kapel of over beelden die als het ware één zijn met het gebouw. Bij opname in een ziekenhuis kan een patient de bijstand van een bediende van zijn eredienst kiezen. Via dat aanvraagformulier is de inrichting van de kamer toch vrij simpel? Respect voor iedereen betekent : geen religieuze symbolen, tenzij op uitdrukkelijke aanvraag van de patient. Dat is uitvoerbaar.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Dit moet geleidelijk aan gebeuren. Ik ken katholieke ziekenhuizen waar buiten de kapel nergens een religieus symbool te vinden is. Die verandering is volgens een natuurlijk proces verlopen. Het lijkt me normaal dat dit in de OCMW-ziekenhuizen op dezelfde manier kan evolueren.

Ik heb begrip voor tradities. Een algemene richtlijn zou ongetwijfeld tot misverstanden leiden. De discussie moet plaatselijk en in alle sereniteit worden gevoerd, zodat de bestuursverantwoordelijken van de OCMW-ziekenhuizen zelf beseffen dat ze

terughoudend en decent moeten optreden. Een behoorlijk eindresultaat is de verwijdering uit de publieke ruimten in ziekenhuizen van de symbolen die de diepste keuze van de mensen uitdrukken. Dit proces zal nog enkele jaren aanslepen. De natuur der dingen zal bewijzen dat over 10 jaar de neutrale houding bijna overal wordt aangenomen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.